

Sigle și Bibliografie

1. Ediții ale textului biblic

- B.germ. = *Die Bibel, oder die ganze Heilige Schrift des alten und neuen Testaments. Nach der deutschen Uebersetzung Martin Luthers*, Stuttgart, 1970
- B.Hebr. = *Biblia Hebraica ex recensione Aug. Hahnii cum Vulgata interpretatione Latine, I Genesis - II Regum*, Lipsiae, MDCCCLXVIII
- B.Jer. = *La Bible de Jérusalem traduite des textes originaux (...)* par B. et L. Hurault, J. Van Der Meersch, Paris, 1994
- B.magh. = *Biblia (...)*, Budapest, 1976
- B.Orth. 1968. = *Biblia (...)*, București, 1968
- B.Orth. 2001 = *Biblia (...)*, București, 2001, versiune diortositară după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania.
- B.Osb = *Biblia sacra iuxta Vulgatam versionem (...)* recensuit et brevi apparatu instruxit Robertus Weber Osb, editio altera emendata, Stuttgart, 1975
- B.P. = *La Sainte Bible Polyglotte*, contenant le texte hébreu original, le texte grec des *Septante* le texte latin de la *Vulgate* et la traduction française de M. L'Abbé Glaire avec les différences de l'hébreu, des *Septante* et de la *Vulgate*; (...) par F. Vigouroux, *Ancien Testament*, tome I *Le Pentateuque*, Paris, 1900
- de Carrières = *Sainte Bible* contenant l'Ancien et Nouveau Testament avec une traduction française en forme de paraphrase, par le R.P de Carrières, et les commentaires de Menochius, tome premier, Lille, 1843
- K.J. = *The Old Testament The Authorized or King James Version of 1611 (...)*, Cambridge, 1996
- Lagarde = *Librorum Veteris Testamenti canonicorum*, pars prior, graece, Pauli de Lagarde (...), Gottingae, 1883
- N.T. engl. = *The New English Bible New Testament*, Oxford, Cambridge, 1961
[și *Greek-English New Testament*, Greek text Novum Testamentum Graece, in the tradition of Eberhard Nestle and Erwin Nestle, edited by Barbara and Kurt Aland (...), Stuttgart, 1994]
- Novum Testamentum Graece et Latine*. Textum graecum post E. Nestle et E. Nestle (...), Stuttgart, 1984

Segond = *La Sainte Bible* traduite sur les originaux hébreu et grec par Louis Segond, avec les parallèles chaînes de références, notes explicatives et commentaires de C.I. Scofield, Paris, 1989

Sept. = Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ / VETUS TESTAMENTUM GRAECUM juxta Septuaginta interpretes, ex auctoritate Sixti Quinti Pontificis Maximi Editum juxta exemplar originale Vaticanum. (...) Cum latina translatione, animadversionibus, et complementis ex aliis manuscriptis. Cura et studio J.N. Jager (...) tomus primus, Parisiis, M DCCC LXXVIII [și *Septuaginta. Id est Vetus Testamentum Graece ixta 70 interpretes* (...), Stuttgart, 1935]

Vulg. = *Novum Testamentum Graece et Latine*. Textum graecum post E. Nestle et E. Nestle (...), Stuttgart, 1984 (și *Biblia sacra secundum Vulgatam clementinam* (...), Ratisbonae, 1922)

2. Ediții de texte

AI = *Apostolul Iorga*, în Nicolae Iorga, *Câteva documente de cea mai veche limbă românească*. (Sec. al XV-lea și al XVI-lea), în AA XXVIII (1905-1906), p. 99-115

BB = *Biblia* (...), București, 1688

BB 2001-2002 = *Biblia 1688*, ediție întocmită de V. Arvinte, I. Caproșu, Al. Gafton, Laura Manea, N.A. Ursu, 2. vol., Iași, 2001, 2002

BBMLD = *Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688*, vol. I *Genesis*, Iași, 1988, vol. II *Exodus*, Iași, 1991, vol. III *Leviticus*, Iași, 1993, vol. IV *Numerii*, Iași, 1995, vol. V *Deuteronomium*, Iași, 1997

CB = *Codicele Bratul*, ediție de text de Al. Gafton, Iași, 2003

CCÎ = Coresi, *Carte cu învățătură* (1581), publicată de Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici, vol. I, textul, București, 1914

CDDE = I.A. Candrea, Ovid Densusianu, *Dicționarul etimologic al limbii române. Elementele latine*, București, 1914

CP = *Texte de limbă din secolul XVI* reproducește în facsimile îngrijite de I. Bianu, membru al Academiei Române. IV. *Lucrul Apostolesc. Apostolul tipărit de diaconul Coresi la Brașov în anul 1563*, București, 1930

CPLR Fl.d. = *Cele mai vechi cărți populare în literatura română*, I, *Floarea darurilor*, text stabilit (...) de Alexandra Moraru, *Sindipa*, text stabilit (...) de Magdalena Georgescu, București, 1996

CS = *Codex Sturdzanus*, Studiu filologic, studiu lingvistic, ediție de text și indice de cuvinte de Gh. Chivu, București, 1993

- CV = *Codicele Voronețean*, ediție critică, studiu filologic și studiu lingvistic de Mariana Costinescu, București, 1981
- DRB = *Documente românești* reproduse după originale sau după fotografii sub supravegherea bibliotecarului Academiei Române Ioan Bianu, partea 1, epoca dinainte de Mateiu Basarab (1632) și Vasile Lupu (1634), tomul I fasc. 1-2, București, 1907
- DRH XIX = *Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, vol. XIX (1626-1628), volum întocmit de Haralambie Chirca, București, 1969
- EV.SIB = *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu 1551-1553*, studiu introductiv filologic de academicianul Emil Petrovici, studiu introductiv istoric de L. Demény, București, 1971
- LEGI Mold. = *Carte românească de învățatură 1646*, ediție critică, (coord. Andrei Rădulescu), București, 1961
- LEGI Munt. = *Îndreptarea legii 1652*, ediție coordonată de Andrei Rădulescu, București, 1962
- MC = Miron Costin, *Opere*, ediție critică (...) de P.P. Panaiteescu, 1958
- NTB = *Noul Testament*, tipărit pentru prima dată în limba română la 1648 de către Simion Ștefan, mitropolitul Transilvaniei, reeditat după 350 de ani cu binecuvântarea înalt prea sfîntului Andrei, arhiepiscopul Alba Iuliei, Alba Iulia, 1998
- Palia d'Orăștie 1581-1582*, I (...), préface et Livre de la Genèse publiés avec le texte hungrois de Heltai et une introduction par Mario Roques, Paris, 1925
- PO 1968 = *Palia de la Orăștie 1581-1582*, text-facsimile-indice, ediție îngrijită de Viorica Pamfil, București, 1968
- PO 2005 = *Palia de la Orăștie (1582)*, vol. I *Textul*, vol. II *Studii*, Iași, 2005, 2007
- PS.C = *Psaltirea* publicată românesce la 1577 de diaconulu Coresi, reprodusă cu unu studiu bibliograficu și unu glosaru comparativu de B. Petriceicu Hasdeu, edițiunea Academiei Române, tomulu I, textulu, Bucuresci, 1881 (s-a consultat și utilizat și Coresi, *Psaltirea slavo-română (1577) în comparație cu psaltirile coresiene din 1570 și din 1589*), Text stabilit, Introducere și Indice de Stela Toma, București, 1976)
- PS.H = *Psaltirea Hurmuzaki I*, Studiu filologic, studiu lingvistic și ediție de Ion Gheție și Mirela Teodorescu, II, Indice de cuvinte de Rovena Șenchi, București, 2005

PS.S = *Psaltirea scheiană comparată cu celelalte Psalmi din sec. XVI și XVII traduse din slavonește*, edițiu critică de I.-A. Candrea, București, 1916

PS.S B = Bianu, Ion, *Psaltirea Scheiană*, t. I, *Textul în facsimile și transcriere*, Bucuresci, 1889

VARL = Varlaam, *Opere*, alcătuire, transcriere a textelor, note și comentarii, glosar și bibliografie de Manole Neagu, Chișinău, 1991 (s-a consultat și Varlaam, *Cazania (1643)*, ediție îngrijită de J. Byck, București, 1965)

VS = Dosoftei, *Viața și petreacerea svinților, Iași, 1682-1686*

3. Dicționare

Bailly = A. Bailly, *Dictionnaire Grec-Français*, édition revue par L. Séchan et P. Chantraine, Paris, 1996

Bensew J.L., *Ozar heschoroschim hebräisch-deutsches & deutsch-hebräisches Wörterbuch über das alte Testament*, Wien, 1864

CADE = I.-Aurel Candrea, Gheorghe Adamescu, *Dicționar encyclopedic ilustrat*, București, 1931

Chantraine = Pierre Chantraine, *Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Histoire des mots*, Paris, 1983

DA = *Dicționarul limbii române*, București, 1913–1949

DEF = A. Dauzat et alii, *Nouveau dictionnaire étymologique et historique*, Paris, 1977

DER = Alejandro Cioranescu, *Diccionario Etimológico Rumano Laguna*, 1958

Dicționar biblic I, Oradea, 1995

Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române (1374-1600) (redactor responsabil Gh. Bolocan), București, 1981

DLR = *Dicționarul limbii române*, serie nouă, București, 1965 și u.

DLRLV = Mariana Costinescu, Magdalena Georgescu, Florentina Zgraon, *Dicționarul limbii române literare vechi (1640–1780) Termeni regionali*, București, 1987

DLRV = G. Mihăilă, *Dicționar al limbii române vechi (sfîrșitul sec. X - începutul sec. XVI)*, București, 1974

Douglas, J.D. et alii, *The New Bible Dictionary*, London, 1962

Ernout-Meillet = A. Ernout, A. Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, Paris, 1932

EWDS²² = Fr. Kluge, *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, Berlin, New York (22. Auflage) 1989

- EWOU = K. Lokotsch, *Etymologisches Wörterbuch der europäischen (germanischen, romanischen und slavischen) Wörter orientalischen Ursprungs*, Heidelberg, 1927
- EWUR = Lajos Tamás, *Etymologisch-historisches Wörterbuch der ungarischen Elemente im rumänischen*, Budapest, 1966
- Fuerst J., *Hebräisches und chaldäisches Schulwörterbuch über das Alte Testament*, Leipzig, 1897
- Gesenius W., *Hebräisches und chaldäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*, von ~, Leipzig, 1825
- GEW = H. Frisk, *Griechisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, I, 1960, II, 1970
- Leopold E.F., *Lexicon hebraicum et chaldaicum in libros Veteris testamenti ordine etymologico compositum in usus scholarum*, Lipsiae, 1910
- LEW = A. Walde, J.B. Hoffmann, *Lateinisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg
- Lexicon linguae palaeoslovenicae*, J. Kurz (red.), Praga, 1958-1977
- LIDDELL & SCOTT = *A Greek–English Lexicon* compiled by Henry George Liddell and Robert Scott, revised and augmented throughout by sir Henry Stuart Jones, with the assistance of Roderick Mckenzie (...) Oxford, 1996
- Miklosich = Miklosich Fr., *Lexicon palaeoslovenicum-graeco-latinum*, emendatum et auctum, Vindobonae, 1862-1865
- PEW= Sextil Pușcariu, *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache I. Lateinisches Element*, Heidelberg, 1905
- Scriban = August Scriban, *Dicționarul limbii românești*, Iași, 1939
- TRDW = H. Tiktin, *Rumänisch-Deutsches Wörterbuch*, Wiesbaden, 1985 (cu etimologii revăzute de Vasile Arvinte)
- Zonlai G., Szamota I., *Magyar oklevél-szótár* (...), Budapest, 1902-1906

4. Lucrări teoretice și aplicate

- Arvinte V., *Normele limbii literare în Biblia de la București* (1688), în *Biblia 1688*, Iași, 2001, vol. I, p. I-CLXXXIV
- Bacuez L., *Manuel ou Cours de l’Écriture Sainte, Nouveau Testament*, Paris, 1886-1888
- Barr J., *The typology of literalism in ancient biblical translations*, Göttingen, 1979 (extras)
- Bogdan I., *Scrieri alese*, prefată de Emil Petrovici, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de G. Mihăilă, București, 1968

- Bogdan, D.P., *Glosarul cuvintelor românești din documentele slavo-române*, București, 1946
- Brown F. et alii, *A hebrew and english lexicon of the Old Testament*, with an appendix containing the biblical aramic. Based on the lexicon of William Gesenius as translated by Edward Robinson, Boston, 1906
- Brown, Raymond E., Joseph A. Fitzmyer, Roland E. Murphy, *Introducere și comentariu la Sfinta Scriptură*, vol. I, trad. P. Dumitru Groșan, ed. Silviu Hodis, Tîrgu Lăpuș, 2005
- Cornițescu E., Abrudan D., *Limba ebraică biblică*, București, 1996
- Costinescu Mariana, *Biblia lui Luther, unul din izvoarele Apostolului coresian*, în LR XXIV 1980, p. 127-138
- Cruchet N., *Histoire de la Sainte Bible. Ancien et Nouveau Testament*, Tours, 1891
- Dauzat A., *La géographie linguistique*, Paris, 1922
- Dauzat A., *Les patois. Évolution, classification, étude*, Paris, 1927
- Densusianu O., *Istoria limbii române*, ediție de J. Byck, București, 1961, vol. I-II
- Diculescu C., *Originile limbii române. Studii critice — Rezultate nouă*, în AA, XXIX (1906-1907), p. 513-673
- Djamo-Diaconiță Lucia, *Construcții prepoziționale slave calchiate în limba română (în documente de cancelarie din Țara Românească, secolul al XVI-lea)*, în SCL, XXIV (1973), p. 389-406
- Ferrière E., *Paganisme de Hébreux jusqu'à la captivité de Babylone*, Paris, 1884
- Frâncu C., *Formarea și dezvoltarea timpurilor verbale supra-compuse în limba română: mai mult ca perfectul conditional, mai mult ca perfectul conjunctiv, viitorul III*, în ALIL, XXIX (1984), p. 23-62
- Gesenius W., *Geschichte der hebräischen Sprache und Schrift*, Leipzig, 1815
- Istoria limbii române literare Epoca veche (1532–1780)*, de Gheorghe Chivu, Mariana Costinescu, Constantin Frâncu, Ion Gheție, Alexandra Roman Moraru și Mirela Teodorescu, coordonator Ion Gheție, București, 1997
- Ivănescu G., *Istoria limbii române*, Iași, 1980
- Ivănescu G., *Problemele capitale ale vechii române literare*, în BIFR, XI-XII (1944-1945), p. 1-412
- Ivănescu G., *Storia delle parlate popolari e storia delle lingue letterarie*, în „Philologica”, II, 1972, p. 5-25
- Kiraly F., *Contacte lingvistice*, Timișoara, 1990

- Millord A.R., *La Bible devant notre ère. Le témoignage de l'archéologie.*, Lausanne, 1983
- Munteanu Ştefan, Tânăr Vasile, *Istoria limbii române literare. Privire generală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983
- Niederle, L., *Manuel de l'antiquité slave*, Paris, 1927
- Olteanu Pandele (coord.), *Slava veche și slavona românească*, București, 1975
- Olteanu Pandele, *Contribuții la studiul elementelor slave din cele mai vechi traduceri românești*, în LL, VIII (1964), p. 67-97
- Petrovici E., *Studii de dialectologie și toponimie*, Editura Academiei, București, 1970
- Philippide A., *Istoria limbii române*, ediție critică de G. Ivănescu, Carmen-Gabriela Pamfil și Luminița Botoșineanu, Iași, 2011
- Philippide A., *Originea Românilor*, Iași, vol. I 1925, vol. II 1927
- Philippide A., *Principii de istorie a limbii*, în Alexandru Philippide, *Opere alese*, ediție îngrijită de Gheorghe Ivănescu și Carmen Gabriela Pamfil, București, 1984
- Popovici, Iosif, *Scrieri lingvistice*, ediție îngrijită, studiu introductiv și indice de Maria Purdela-Sitaru și Livia Vasiliu, Timișoara, 1979
- Pușcariu S., *Études de linguistique roumaine*, Cluj-București, 1973
- Randell K., *Luther și reforma în Germania 1517-1555*, București, 1994
- Simenschy Theofil *Gramatica limbii grecești, partea I-a: Fonetica și Morfologia*, București, 1935
- Szabédi L., *A magyar nyelv a finnbegar és az indoeurópai nyelvek közös eredetének bizonyítékai östörténete*, Bukarest, 1974
- Vigouroux F., *Les Livres saints et la Critique rationaliste*, Paris, 1885-1898
- Vigouroux F., *Manuel ou Cours de l'Écriture Sainte, Ancien Testament*, Paris, 1888-1889
- Wegener G.S., *6000 years of the Bible*, New York, 1963
- Wendt Heinz F., *Die türkischen Elemente im Rumänischen*, Berlin, 1960
- Zacordoneț Alexandru, *Curs de limba slavă veche*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1962